

Warszawa, 03-07-2025 r.

RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Marcin Wiącek

V.7016.84.2025.BK

Pani

Izabela Leszczyna

Minister Zdrowia

via ePUAP

Szanowna Pani Minister,

podczas ostatniego posiedzenia Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego, która od kilku lat działa przy Biurze Rzecznika Praw Obywatelskich,¹ w sposób szczególny została zwrócona uwaga na potrzebę koordynacji w obszarze ochrony zdrowia psychicznego. Z jednej strony, wskazano na niezbędne współdziałanie licznych instytucji i organizacji na poziomie m.in. gminy oraz powiatu. Wątek ten był rozwinięty podczas seminarium „Koordynacja usług społecznych dla osób starszych na terenach wiejskich. Dobre praktyki. Bariery. Rekomendacje.”, jakie 12 czerwca br. odbyło się w siedzibie RPO w Warszawie. Z drugiej jednak perspektywy, w trakcie ww. spotkań do głosu dochodzi w sposób wyraźny konkluzja zwracająca uwagę na potrzebę stworzenia na poziomie instytucjonalnej władzy państwowej podmiotu, który koordynowałby nie tylko doraźnie reformy psychiatrii, ale w sposób

¹ Materiał: Problem w dostępie do opieki psychologicznej i psychiatrycznej dla dzieci - posiedzenie Komisji Ekspertów ds. Ochrony Zdrowia Psychicznego, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Warszawa, źródło: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/content/komisja-ekspertow-psychiatria-dzieci>.

szeroki skupiałby w sobie wszelkie inicjatywy związane z potrzebą ochrony zdrowia psychicznego obywateli Polski.

Rzecznik Praw Obywatelskich w piśmie z dnia 14 grudnia 2022 r., kierowanym do Prezesa Rady Ministrów, wskazywał na potrzebę powołania podmiotu, który będzie koordynować wdrażaną reformę opieki psychiatrycznej. W wystąpieniu tym zaznaczano, że niezbędne jest istnienie na terenie Polski ośrodka, „którego zadaniem będzie prowadzenie systemowego, bieżącego nadzoru nad realizacją reformy, realizacja szkoleń dla różnych grup zawodowych zatrudnionych w poradniach, wsparcie merytoryczno-educacyjne nowo powstałych podmiotów oraz koordynacja i opracowanie nowego standardu diagnostyczno-terapeutycznego”. W ocenie Ekspertów optymalnym zaś rozwiązaniem w tym zakresie, byłoby gdyby powołany organ był wspólny zarówno dla psychiatrii dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych.”²

Omawiane tutaj zagadnienie stało się elementem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 października 2023 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2023-2030 (Dz. U. z 2023 r. poz. 2480; dalej: Narodowy Program). W Rozdziale 2 tego dokumentu ulokowano część poświęconą celom szczegółowym tego Programu. Za jeden z celów szczegółowych (pkt 1f) uznano skoordynowanie dostępnych form opieki i wsparcia. W ramach z kolei tego działania zdefiniowano w pkt 1 następujące zadanie: „opracowanie założeń dla utworzenia lub desygnowania w Instytucie Psychiatrii i Neurologii organu koordynującego realizację Programu na szczeblu centralnym z zadaniami:

- a) doskonalenie we współpracy z właściwymi towarzystwami naukowymi oraz podmiotami uczestniczącymi w ochronie zdrowia psychicznego rozwiązań organizacyjnych i standardów postępowania w zakresie ochrony zdrowia psychicznego,
- b) monitorowanie realizacji Programu we współpracy z Radą do spraw Zdrowia Psychicznego,
- c) sporządzanie informacji o zrealizowanych lub podjętych zadaniach z zakresu ochrony zdrowia psychicznego przekazywanych do Ministerstwa Zdrowia na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów realizujących Program;

² Dokument, Pismo Rzecznika Praw Obywatelskich, Marcina Wiącka, do Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego z dnia 12 grudnia 2022 r.

2) przygotowanie ram i zasad współdziałania CZP z innymi podmiotami leczniczymi, a także podmiotami świadczącymi oparcie społeczne oraz aktywizację społeczno-zawodową oraz wsparcie rodzin w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zabezpieczenia społecznego i ministrem właściwym do spraw rodziny.”

Odnosząc się do powyższego przepisu, należy zwrócić uwagę na kilka kwestii.

Aktualnie w Polsce toczy się wiele dyskusji dotyczących tematu ochrony zdrowia psychicznego. Z jednej strony, spotkamy debaty dotyczące ustawowego uregulowania lub doprecyzowania przepisów dotyczących zasad wykonywania swoich działań przez psychologów i psychoterapeutów. Z drugiej strony, mamy ożywioną dyskusję dotyczącą zakończenia (przedłużenia) pilotażu odnoszącego się do działania Centrów Zdrowia Psychicznego. Ponadto do opinii publicznej powracają w postaci konkretnych spraw wątki związane z kondycją psychiczną Polaków, zarówno dzieci, jak i osób pełnoletnich. Rzecznik Praw Obywatelskich dołącza się oraz bierze czynny udział w każdym z ww. obszarów dyskusji.³ W tym miejscu konieczne jest jednak dodanie, że utworzenie w obecnych czasach eksperckiego ośrodka koordynującego nie tylko reformę psychiatrii/psychiatrii dziecięco-młodzieżowej, ale także inicjującego społeczną dyskusję, badania oraz zmiany legislacyjne w tym zakresie, staje się działaniem niecierpiącym zwłoki.

Cytowany powyżej przepis zaczerpnięty z treści Narodowego Programu nie w pełni wyjaśnia, gdzie oraz kiedy powstanie podobny, koordynujący omawiane obszary, ośrodek. Wskazano jedynie, że spodziewanym efektem omawianej tutaj aktywności będzie „umożliwienie prowadzenia kompleksowej koordynacji zadań, bieżącego analizowania wykonalności Programu oraz prowadzenia kompleksowej ewaluacji.” Nadal jednak brak jest publicznie dostępnych informacji w zakresie pojawienia się na mapie polskich instytucji eksperckich podobnej placówki. Nadmienić w tym miejscu należy, że ośrodki takie z powodzeniem działają na terenie nie tylko Stanów

³ Zob. Zdrowie psychiczne, Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, źródło: <https://bip.brpo.gov.pl/pl/kategoria-tematyczna/zdrowie-psychiczne>

Zjednoczonych (National Institute of Mental Health, NIMH), ale także Czech (National Institute of Mental Health in Czechia)⁴.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz. U. z 2024 r. poz. 1264), uprzejmie proszę o przekazanie informacji:

- czy Ministerstwo Zdrowia podjęło decyzję w sprawie utworzenia ww. ośrodka koordynującego na terenie Instytutu Psychiatrii i Neurologii, czy też przewidziano inną formę dla realizacji tego celu zapisanego w Narodowym Programie,
- ewentualnie o wskazanie, na jakim etapie jest przedmiotowa sprawa.

Z poważaniem

Marcin Wiącek

Rzecznik Praw Obywatelskich

/-wydano i podpisano elektronicznie/

⁴ Zob. National Institute of Mental Health in Czechia, <https://www.nudz.cz/en/> oraz National Institute of Mental Health (USA) <https://www.nimh.nih.gov/>